

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з фізичного виховання і спорту, професора Альшиної Алли Іванівни на дисертаційну роботу Корольчука Богдана Вадимовича на тему «Організаційно-методичні підходи до побудови тренувальних занять дітей молодшого шкільного віку у спортивному клубі з плавання», яка подана до захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми. Серед причин низької ефективності сучасного процесу фізичного виховання і розвитку масового спорту в ЗЗСО, відповідно до думки фахівців, є недостатня увага до позакласної роботи з організації спорту в школі. Система фізичного виховання, що функціонує на сьогодні, вимагає зусиль наукової спільноти стосовно розширення арсеналу позанавчальної фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи для ефективного вирішення завдань освітнього процесу.

Варто зауважити, що питання широкого залучення здобувачів середньої освіти до занять в спортивних секціях та гуртках, побудови тренувальних навантажень та раціонального співвідношення вправ різної інтенсивності в окремих заняттях постійно знаходяться в полі зору дослідників і до теперішнього часу не отримали достатнього наукового обґрунтування при організації тренувальних занять дітей молодшого шкільного віку в умовах спортивного клубу.

Зв'язок роботи з науковими планами та темами. Дослідження було виконано відповідно до Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016-2020 рр. за темою 2.9. «Побудова тренувального процесу висококваліфікованих спортсменів, які спеціалізуються у водних видах спорту з урахуванням вимог змагальної діяльності» (номер державної реєстрації 0116U001614) та Плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 рр. за темою 2.4. «Сучасні технології

управління тренувальними та змагальними навантаженнями у підготовці кваліфікованих спортсменів у водних видах спорту» (номер державної реєстрації 0121U108251).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях. Аналіз дисертаційної роботи засвідчує, що дисертант застосував оригінальний принцип структуризації матеріалу, який дозволив охопити всі сторони проведених досліджень, результати яких логічно викладені на 250 сторінках тексту, містить 14 таблиць, 70 рисунків та 11 додатків. У роботі використано 216 літературних джерел.

Результати дисертаційної роботи мають об'єктивний характер, спираються на достатню кількість дослідницького матеріалу, отриманого завдяки використанню комплексу інформативних методів, що відповідають поставленій меті та завданням дисертації. Отримані показники обчислені з використанням методів математичної статистики. Позитивної оцінки заслуговує оформлення результатів дослідження, варто відзначити логіку викладу та послідовність виконання наукового пошуку.

Висновки впливають зі змісту дисертаційної роботи, їх об'єктивність і новизна не викликають сумніву.

Наукова новизна одержаних дисертантом результатів викладена доступно і обґрунтовано:

- уперше обґрунтовано та розроблено організаційно-методичні підходи побудови тренувальних занять дітей молодшого шкільного віку в умовах спортивного клубу з плавання, серед яких: готовність тренера вирішувати завдання навчально-тренувального процесу на високому професійному рівні; розробка координованих стратегій функціонування моделі підготовки юних спортсменів із дотриманням її основних етапів та алгоритму поступовості вирішення завдань підготовки; диференціація змісту підготовки юних спортсменів у плаванні на основі урахування індивідуальних особливостей їх

фізичного стану; налагодження оперативних алгоритмів взаємодії між суб'єктами освітнього процесу з метою досягнення максимальної його ефективності; систематичний контроль за перебігом навчально-тренувального процесу із впровадженням різноманітних форм контролю та використанням інформативних показників його ефективності;

- уперше запропоновано структуру моделі підготовки юних спортсменів у плаванні, основними засадами якої визначено дотримання етапів її реалізації та алгоритму послідовності вирішення завдань підготовки, структурними складовими запропонованої моделі були теоретико-методичний, цільовий, програмно-методичний, діагностичний блоки;

- уперше запропоновано критерії ефективності навчально-тренувального процесу дітей молодшого шкільного віку в умовах спортивного клубу з плавання, необхідними складовими якої є вивчення динаміки показників фізичного стану дітей, рівня їх плавальної підготовленості та доповнення системи контролю ефективності навчально-тренувального процесу складовими самоконтролю професійної компетентності тренера з плавання;

- доповнено дані наукових досліджень щодо динаміки змін показників фізичного стану дітей молодшого шкільного віку в процесі занять плаванням;

- доповнено інформацію щодо ефективності впровадження засобів плавання з метою підвищення функціональних можливостей організму дітей молодшого шкільного віку;

- набули подальшого розвитку наукові розробки стосовно впровадження клубної форми організації занять фізичними вправами дітей молодшого шкільного віку у змісті діяльності спортивного клубу з плавання;

- набули подальшого розвитку можливості впровадження засобів українських народних ігор в навчально-тренувальний процес дітей молодшого шкільного віку;

- набули подальшого розвитку теоретичні та методичні підходи, спрямовані на зменшення боязні води у дітей молодшого шкільного віку на

початковому етапі оволодіння навичкою плавання;

- підтверджено дані стосовно сприятливого впливу засобів плавання на АРМ дітей молодшого шкільного віку;

- підтверджено дані інших науковців стосовно необхідності організації системи контролю показників фізичного стану, плавальної підготовленості дітей під час навчально-тренувального процесу з плавання з позиції ефективного керування цим видом діяльності.

Практична значущість роботи полягає у впровадженні організаційно-методичних підходів до побудови тренувальних занять у діяльність шкільного спортивного клубу з плавання. Важливе місце у практичному сенсі роботи займає розробка моделі організації тренувальних занять з плавання, а також емпірична перевірка ефективності організаційно-методичних підходів до побудови тренувальних занять дітей молодшого шкільного віку у спортивному клубі з плавання для підвищення показників їх фізичного стану, плавальної підготовленості.

Організаційно-педагогічна модель розвитку шкільного спорту на основі діяльності спортивного клубу, практичні рекомендації та програму діяльності шкільного спортивного клубу апробовано і впроваджено в практику «Спортивно-оздоровчого клубу «Київ-2000»»; Академії плавання Бориса Зенова та в освітній процес кафедри водних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України з дисциплін «Теорія та методика тренерської діяльності в обраному виді спорту» і «Сучасні технології підготовки кваліфікованих спортсменів у водних видах спорту».

За темою дисертаційної роботи опубліковано 10 наукових публікацій: 5 статей у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України, одне з яких проіндексовано у базі даних Scopus (Q4); 5 публікацій апробаційного характеру.

Аналіз змісту цих публікацій, їх порівняння з даними вивчених літературних джерел, підтверджують новизну отриманих автором результатів

і сформульованих положень, які виносяться на захист. Також вони засвідчують повне відображення в них результатів дослідження.

Оцінка змісту дисертації та її основних положень. Оцінка змісту та основних положень дослідження Корольчука Б. В., проведена шляхом детального ознайомлення та критичного аналізу текстової частини дисертації, дає підставу стверджувати, що здобувачем розв'язано актуальне наукове завдання.

Дисертаційна робота складається з анотації державною та іноземною мовами, змісту, переліку умовних позначень, скорочень, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Робота викладена на 250 сторінках, вміщує 11 додатків, ілюстрована 14 таблицями та 70 рисунками.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, вказано на зв'язок роботи з науковими планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, розкрито наукову новизну та практичну значущість одержаних результатів, визначено особистий внесок здобувача в опублікованих у співавторстві наукових працях; подано інформацію про апробацію і впровадження результатів дослідження, представлено його етапи та наведено дані про кількість публікацій автора за темою дисертації.

У першому розділі **«Соціально-педагогічні передумови організації шкільного спортивного клубу»** представлено аналіз науково-методичної літератури та практичного досвіду за проблематикою дослідження. Проаналізовано роль і значення організації шкільного спортивного клубу в системі фізичного виховання учнів закладів загальної середньої освіти. Репрезентовано функціонування спортивного клубу в системі загальної середньої освіти: напрями удосконалення та позитивний досвід організації занять з плавання, вивчено особливості побудови навчально-тренувального процесу з плавання дітей молодшого шкільного віку.

У другому розділі **«Методи і організація дослідження»** обґрунтовано систему методів дослідження, що відповідають об'єкту, предмету, меті та

завданням дослідження; описано організацію дослідження і контингент обстежуваних дітей. Для досягнення поставленої мети та поступового вирішення завдань дослідження було застосовано групу методів: теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, інформацію світової мережі Internet, аналіз документальних матеріалів; педагогічні методи дослідження були реалізовані у формі педагогічного спостереження, педагогічного тестування та педагогічного експерименту у формі констатувального й перетворювального; антропометричні, фізіологічні та соціологічні методи дослідження, а також методи математичної статистики.

У третьому розділі **«Обґрунтування організаційно-методичних підходів побудови тренувального процесу з плавання дітей молодшого шкільного віку»** визначено показники функціонального стану та фізичної підготовленості, фізичного розвитку, адаптаційний потенціал та адаптаційно-резервні можливості молодших школярів.

Школярі, які брали участь у дослідженні, характеризуються гармонійним фізичним розвитком (76,71 %), в той самий час не виявлено дітей із дисгармонійним фізичним розвитком. З'ясовано тенденцію переваги частки дітей із зниженими показниками маси у порівнянні із часткою дітей із надлишковою масою тіла.

Оцінка функціонального стану організму дітей доводить дещо знижені показники функціонування ССС, а також середній рівень АРМ організму у більшості дітей (79,45 %).

Результати анкетування засвідчують, що молодші школярі недостатньо поінформовані з питань безпечного поведіння під час купання, не усвідомлюють, яке самопочуття є оптимальним при самостійних заняттях фізичними вправами, та мають нечіткі уявлення про критерії, за якими можна контролювати власний фізичний стан.

Опитування батьків дітей доводить їх усвідомлення користі занять фізичними вправами дітей молодшого шкільного віку.

Отримані дані стали підґрунтям для розробки організаційно-методичних підходів побудови тренувального процесу молодших школярів у плаванні.

У четвертому розділі **«Аналіз реалізації організаційно-методичних підходів побудови тренувального процесу молодших школярів у плаванні»** представлено особливості функціонування спортивного клубу з плавання в умовах закладу загальної середньої освіти, а також обґрунтовано та розроблено організаційно-методичні підходи до побудови тренувального процесу молодших школярів у плаванні в умовах спортивного клубу.

Серед провідних організаційно-методичних підходів, що забезпечують ефективну діяльність шкільного спортивного клубу з плавання, автор визначив такі: професійна компетентність тренера, його готовність до вирішення завдання навчально-тренувального процесу на високому рівні; наявність координованих стратегій функціонування моделі підготовки юних спортсменів із дотриманням її основних етапів та алгоритму поступовості вирішення завдань підготовки, що передбачає системний підхід до планування і проведення занять з урахуванням індивідуальних особливостей юних спортсменів; налагодження оперативних алгоритмів взаємодії між суб'єктами освітнього процесу з метою досягнення максимальної його ефективності, а також систематичний контроль за перебігом навчально-тренувального процесу із впровадженням різноманітних форм контролю та використанням інформативних показників його ефективності.

Автором запропоновано структуру моделі підготовки молодших школярів в умовах шкільного спортивного клубу з плавання, яка включає теоретико-методичний, цільовий, програмно-методичний та діагностичний блоки.

Теоретико-методичний блок містить ключові положення, покладені в основу діяльності тренера з підготовки юних спортсменів у плаванні, а саме: принципи, підходи, закономірності. Цільовий блок охоплює мету навчально-тренувального процесу, завдання, програмний результат, перелік суб'єктів

навчально-тренувального процесу та їх функції. Програмно-методичний блок складається з етапів оволодіння дітьми навичками плавання. При цьому послідовність основних етапів занять встановлювалась відповідно до темпів оволодіння вихованцями шкільного спортивного клубу з плавання основними уміннями, навичками плавання, рівнем засвоєння рухових вправ та готовністю до їх виконання.

Серед основних застосовуваних підходів – диференціація змісту підготовки, яка обумовлена комплектацією різновікових груп. Пріоритетним методом реалізації поставлених завдань визначено ігровий, який передбачає застосування елементів українських народних ігор.

Ефективність впровадження організаційно-методичних підходів діяльності спортивного клубу з плавання в закладі загальної середньої освіти підтверджує те, що у юних спортсменів статистично значуще ($p < 0,05$) зросли індивідуальні й групові оцінки початкових навичок плавання – приріст початкових навичок плавання за період дослідження становить 49,3 %.

Позитивних змін зазнали й інші досліджувані показники – статистично значуще ($p < 0,05$): зменшилась оцінка індексу Рорера, що вказує на зменшення кількості дітей із дисгармонійним фізичним розвитком за рахунок надлишкової маси тіла; частка молодших школярів із гармонійним фізичним розвитком збільшилась на 9,59 % за рахунок зменшення частки дітей із низьким та з високим фізичним розвитком; індекс Робінсона зменшився на 9,01 %, що вказує на удосконалення функціональних можливостей серцево-судинної системи молодших школярів, збільшилась частка молодших школярів із сприятливим вегетативним індексом Кердо.

У п'ятому розділі **«Аналіз та узагальнення результатів дослідження»** автором на основі власних результатів і даних літератури підводяться підсумки роботи, розгорнута дискусія. На підставі ретельно виконаного огляду літератури дано пояснення змін аналізованих параметрів, логічно науково обґрунтовано індивідуальне бачення тих суперечливих

питань, які стосуються досліджуваної проблеми. Охарактеризовано повноту вирішення завдань дослідження. У ході виконання дисертаційної роботи отримано три групи результатів: такі, що підтверджують і доповнюють наявні досі розробки, а також абсолютно нові дані у аспекті наукової проблеми, що вивчалася.

Дані, отримані в результаті виконання дисертаційної роботи, розкривають організаційно-методичні підходи до побудови тренувальних занять дітей молодшого шкільного віку в умовах спортивного клубу з плавання, стратегії функціонування моделі підготовки юних спортсменів, диференціацію змісту їх підготовки, налагодження оперативних алгоритмів взаємодії між суб'єктами та систематичний контроль за перебігом навчально-тренувального процесу, що створює умови для підвищення функціонального стану та фізичної підготовленості юних спортсменів.

Висновки є логічними та структурованими, відповідають завданням дослідження.

Основні положення дисертаційної роботи оприлюднені та доповідалися на наукових форумах різного рівня: XII, XIII, XV Міжнародних наукових конференціях молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2019, 2020, 2022); II Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення» (Київ, 2022); Міжнародній науково-практичній конференції «Наука, освіта, технології і суспільство: нові дослідження і перспективи» (Полтава, 2022); V, VI Всеукраїнських електронних науково-практичних конференціях з міжнародною участю «Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії» (Київ, 2022, 2023); науково-практичних конференціях кафедри водних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України (Київ, 2018-2022)

Відомості про дотримання академічної доброчесності. У тексті дисертації та наукових публікаціях **Корольчука Б. В.** відсутні порушення академічної доброчесності.

Зауваження та дискусійні питання щодо змісту дисертації. Позитивно оцінюючи результати проведеного дослідження в цілому, хотілось відзначити певні дискусійні питання, які виникли під час ознайомлення із роботою, а саме:

1. У дисертаційній роботі автор вживає терміни: «навчально-тренувальний процес, тренувальний процес, побудова тренувальних занять, фізкультурно-оздоровча діяльність, тренувальні заняття, заняття з плавання». Хотілося б почути думку автора щодо використання такого розмаїття термінів у роботі. Чи ототожнює він ці поняття чи розрізняє?
2. З нашої точки зору, назва розділу 3 «Обґрунтування організаційно-методичних підходів побудови тренувального процесу з плавання дітей молодшого шкільного віку» не зовсім повно відображає його зміст. Можливо доцільно було б назвати «Передумови формування організаційно-методичних підходів побудови тренувального процесу з плавання дітей молодшого шкільного віку».
3. У третьому розділі на рис.3.10. представлена діаграма відповіді молодших школярів на питання «Які фізичні вправи ти вмієш виконувати?». Уточніть, будь ласка, чому ви вибрали саме ці види рухової активності.
4. Висновки 3, 5 та 8 дуже громіздкі, можливо, доцільно їх скоротити.
5. Потребують стилістичної корекції назви анкет як для дітей, так і для батьків.

Проте, висловлені нами зауваження і дискусійні питання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Корольчука Богдана Вадимовича і не знижують наукову і практичну значимість отриманих результатів.

Висновок. Дисертаційна робота Корольчука Богдана Вадимовича на тему «Організаційно-методичні підходи до побудови тренувальних занять дітей молодшого шкільного віку у спортивному клубі з плавання», яка представлена на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 017 Фізична культура і спорт, є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, має вагомe теоретичне і практичне значення, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор Корольчук Б. В. заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент

Доктор наук з фізичного виховання
і спорту, професор, завідувач кафедри
теорії спорту та фізичної культури
Волинського національного
університету імені Лесі Українки

Алла АЛЬОШИНА

